

بسم الله الرحمن الرحيم

۱. در میان شؤون حجت خدا (پیامبر و امام) مهم‌ترین شأن، دعوت مردم به سوی خدای بزرگ است. در قرآن گزارش این حقیقت را به این تعبیر می‌خوانیم: «كتاب انزلناه اليك لتخرج الناس من الظلمات الى النور ياذن ربهم الى صراط العزيز الحميد» (براهیم/۱).

این دعوت بدون هیچگونه خشونت و اکراه، بر اساس حکمت و موعظه حسنه و همراه با بردباری شگفت است، چنانکه در بیان امام هادی علیه السلام آمده است: «و دعوتکم الی سبیلہ بالحکمة و الموعظة الحسنة، و بذلتکم انفسکم فی مرضاتہ، و صبرتم علی ما اصابکم فی جنبہ» (زیارت جامعه کبیره).

۲. خاندان نور، در روایات معتبر به عنوان «ارکان توحید خدا» معرفی شده‌اند. (کامل الزیارات، ص ۳۱۸). آنان دین خدا را پاس می‌دارند؛ همان دین که سنگ بنای آن، نه فروع احکام، بلکه توحید الهی است: «ان اساس الدین التوحید و العدل» (التوحید. صدوق، ص ۹۶). این گرامیان هیچ فرصتی را برای تبیین علمی و عملی حقایق توحیدی از دست نمی‌نهند. نمونه را، بنگرید به امام الموحدين علیه السلام در گرماگرم جنگ جمل، آنگاه که بحثی کوتاه ولی کلیدی درباره توحید را با کمال آرامش برای سائل بیان می‌دارد. آن جناب وقتی مورد اعتراض قرار می‌گیرد که: "این چه زمانی برای این سخنان است"، پاسخ می‌دهد که اساساً رویارویی ما برای همین حقیقت است (التوحید، ص ۸۳).

۳. مانند همین برخورد را از حجت هشتم صلوات الله علیه در کاخ مأمون می‌بینیم. گروهی از بنی عباس، مأمون عباسی را ملامت می‌کنند که چرا کسی را به ولایتعهدی خود برگزیدی که سر رشته‌ای در امر حکومت ندارد. مأمون به حضرت رضا علیه السلام گفت که در پاسخ اینان سخن بگو. اما در کمال ناباوری آنان، حضرتش خطبه‌ای خواند و به جای پاسخ به سخنشان، حقایق ارزشمندی در باره توحید ایراد فرمود؛ خطبه‌ای که امروز همچون دیروز و فردا، روشنگر راه کسانی است که معنای صحیح توحید را می‌جویند. (التوحید، ص ۳۴)

۴. آیا این گنج بی‌رنج الهی را شکر گزارند؟ می‌بینیم که ناسپاسی چنین نعمتی والا، ترجیع‌بند زندگی علمی و عملی امت بود.

به عنوان نمونه، در مقدمات حدیث جامع امامت، می‌خوانیم که در مسجد جامع مرو، گروه‌های متعدد درباره معنا، مفهوم، کارکرد و برنامه‌های امامت سخن می‌گفتند، بدون اینکه در این مورد، از امام معصوم که خود در آن مکان حضور دارد، بپرسند.

در این میان، فقط عبدالعزیز بن مسلم و شاید چند تن دیگر به حضور حضرتش رسیدند و در باره امامت از صاحب مقام امامت پرسیدند. نتیجه این قدرشناسی و شکر نعمت، سخنی بس کم برگ و بسی پربار است که امروز تحت عنوان «حدیث نادر جامع فی فضل الامام و صفاته» در منابع حدیثی ما جلب نظر می‌کند. (الکافی ج ۱ ص ۲۰۰، عیون اخبار الرضا علیه السلام ج ۱ ص ۲۱۸)

۵. امامان معصوم با دو گروه دشمن روبرو بودند: گروه‌هایی بر آنان زبان تیغ گشودند، و گروه‌هایی دیگر تیغ زبان. پیامد کارهای هر دو گروه در تاریخ انعکاس یافته و در زیارت حضرت رضا علیه السلام بدین تعبیر از آن سخن رفته است: «قتل الله من قتلک بالایدی و الالسن» (کامل الزیارات ص ۳۱۳، من لا یحضره الفقیه ج ۲ ص ۶۰۵)

روشن است که در برابر این دو گروه دشمنان، باید گروه‌هایی خود را مهیا کنند تا از دین الهی دفاع کنند. برخی از جسم و جان حضرتش دفاع کنند و برخی دیگر، از اسم و آرمان آن امام همام.

بدین‌روی، بازگویی شأن امام و جایگاه امامت، وظیفه عقلی و شرعی ما است. هر چه ظلمت‌پرستان بیشتر بر طبل تبلیغ‌های شبه حق بکوبند، این وظیفه سنگین‌تر می‌شود.

۶. امروز، غربت معارف رضوی در بیشتر مراکز علمی (دانشگاهی و حوزوی) واقعی تلخ و مشهود است. کدام جلسه درس را با محوریت کتاب ارزشمند شیخ صدوق (عیون اخبار الرضا علیه السلام) سراغ دارید؟ کدام واحد درسی در زمینه تفسیر در مراکز قرآنی به نام تفسیر رضوی ارائه می‌شود؟ همین سان توحید رضوی در مراکز علم عقاید و کلام، اخلاق رضوی در مراکز مربوط، و مانند آن.

در خلا چنین توجّهی است که عرفانهای آلوده سر بر می‌آورند و فریاد و فغان گروهی بر می‌آید، بدون اینکه ریشه اصلی را در غیاب آموزه‌های دین حق بجوئیم و به خود بگوئیم:

گر نه تهی باشدی اکثر این جوی‌ها      خواجه چرا می‌دود تشنه در این کوی‌ها؟

۷. به راستی ما با یک حقیقت تلخ روبروئیم:

در برابر نعمت‌های بی‌دریغ خداوند منان که جنبه‌های معنوی و مادی را توأمان در بر دارد، دو گونه برخورد می‌توان کرد که خداوند متعال در قرآن سترگ، ضمن دعا‌های حاجیان چنین خبر می‌دهد:

«فمن الناس من يقول ربنا آتنا فی الدنيا، و ما له فی الآخرة من خلاق و منهم من يقول: ربنا آتنا فی الدنيا حسنة و فی الآخرة حسنة و قنا عذاب النار اولئك لهم نصيب مما كسبوا و الله سریع الحساب». (بقره/۲۰۰ تا ۲۰۲)

به نظر می‌رسد که وضع ما، در برخورد با تمام نعمت‌های رضوی بدین‌گونه باشد. یعنی فقط دنیا را خواستن از حجت خدا، با آنکه آخرت را نیز در اختیار دارد. در زمان حیات امام رضا (علیه السلام) گروه زیادی از مردم، آن گرمی را فقط برای حل مشکل خشکسالی دنیایی ظاهری می‌خواستند، نه خشکسالی معرفتی که بدان گرفتارند و از این گرفتاری بی‌خبرند؛ و نه برای رفع مشکل عطش اخروی که نتیجه بی‌خبری از دین صحیح و بی‌توجهی بدان است.

امروز نیز بدین‌سان است. باز هم گروهی در توسل به آن گرمی، تنها به آب و دانه این دنیا می‌اندیشند و از بی‌خبری خود بی‌خبرند!

اکنون زمان تصمیم‌گیری است. آیا به راستی می‌خواهیم از این امام همام - که حجت خدای «مالک یوم الدین» است - درس معرفت آموزیم تا زمان کوتاه درنگ در دنیا را به بی‌خبری نگذرانیم و در زمانی که فرصت بازگشت نیست، برای فرصت‌های از دست رفته پشیمان نشویم؟

۸. این شماره سفینه، مانند شماره پیش، معطر به عطر آسمانی رضوی است و به کمک کتابخانه تخصصی امام رضا (علیه السلام) (قم) فراهم آمده، تا گامی دیگر در راه ترویج فرهنگ متعالی رضوی بردارد.

ناگفته پیدا است که در چنان آستان بلندی، توسن کلام راه به جایی نمی‌برد، ولی وظیفه عرض ادب، ما را به این جهاد علمی وادار دارد تا به قدر معرفت، توشه‌ای بگیریم. نیک می‌دانیم که خدایمان مستغنی از همگان است و درایتی نورانی هشدار داده است:

«و ان تتولوا يستبدل قوماً غیرکم ثم لا یكونوا امثالکم». (محمد ﷺ / ۳۷)

و از دعای شریفی که امام ابوالحسن الرضا صلوات الله علیه به جناب یونس بن عبدالرحمان - و در مرحله بعد به تمام شیعیان و محبان خود - آموخت، آموخته‌ایم که

باید برای دفاع از حریم امام زمانمان عجل الله تعالی فرجه کمر همت بندیم، گام استوار داشته باشیم و از راه یاری و خدمتگزاری نلغزیم. در این دعای کرامند می‌خوانیم:

«و أعذنا من السامة و الكسل و الفترة، و اجعلنا ممن تنتصر به لدينك و تعزّ به نصر وليك، و لا تستبدل بنا غيرنا، فإنّ استبدالك بنا غيرنا عليك يسير و هو علينا كثير». (جمال الاسيوع ص ۵۱)

خدایا! این اندک تلاش را از ما قبول فرما! آمین!